

Aanvalsplan GRUTTO

Nieuwsbrief Aanvalsplan Grutto

2025 - 1

In deze nieuwsbrief geven we informatie over de ontwikkelingen van het Aanvalsplan Grutto. We vertellen meer over de stand van zaken van specifieke instrumenten en vorderingen in de werkgroepen. Waar staan we nu? En waar willen we de komende tijd aan werken? We versturen twee keer per jaar een nieuwsbrief. Op de hoogte blijven? Meld je dan aan!

Aanmelden nieuwsbrief

Wat is het Aanvalsplan Grutto?

Het Aanvalsplan Grutto richt zich op vier speerpunten om ervoor te zorgen dat weidevogelpopulaties zich kunnen herstellen:

- Kansgebieden van voldoende schaal
- Hoog waterpeil
- Aangepast agrarisch beheer
- Actief predatorenbeheer

Daarnaast is een toegespitst verdienmodel dat betrokken boeren uitnodigt tot inzet essentieel.

[Meer informatie over het Aanvalsplan Grutto en het plan zelf zijn hier te vinden.](#)

Waar staan we met de Europese inbreukprocedure voor de grutto?

Door ministerie van LNV

In Nederland broedt meer dan 80% van de voor West-Europa relevante internationale gruttopopulatie. Het grootste deel van de grutto populatie broedt op grond met een agrarische functie. De broedpopulatie neemt in Nederland al decennia af en wordt daardoor op langere termijn in het voortbestaan bedreigd. Dit is de Europese Commissie (EC) niet ontgaan. Op 25 juli 2024 heeft de EC in de vorm van een aanmaningsbrief aangegeven een inbreukprocedure te starten omdat Nederland niet voldoet aan de verplichtingen onder de Vogelrichtlijn door onvoldoende maatregelen te nemen om de grutto te beschermen. Op 22 november 2024 is de reactie op de aanmaningsbrief aan de EC verstuurd met daarin de volgende acht aanvullende maatregelen voor de grutto:

1. *Een stevige financiële impuls geven aan het agrarisch natuurbeheer, dat daarmee flink kan worden uitgebreid en versterkt in concentratiegebieden van de grutto*
2. *Aanvullende maatregelen via het uitbreiden en versterken van weidevogelbeheer via SNL-Natuurbeheer*
3. *Toevoegen van instandhoudingsdoelen voor (broedende) grutto's in bestaande vogelrichtlijngebieden*
4. *ANLb stimuleren/uitbreiden rondom de VR-gebieden waar de grutto als broedvogel wordt toegevoegd*
5. *Aanvullende maatregelen op het gebied van predatiebeheer*
6. *Optimaliseren waterbeheer*
7. *Uitwerken van het grondbeleid en het vergroten van grondmobiliteit*
8. *Headstarting / Uitbroeden en uitzetten van grutto's*

Op dit moment worden de acht maatregelen verder uitgewerkt door LNV samen met provincies. Nederland is in afwachting van de reactie van de EC of de aanvullende maatregelen voldoende zijn. Hier staat geen vaste termijn voor. Naar verwachting komt de EC deze zomer met een reactie.

De EC kan beslissen de aanvullende maatregelen zoals benoemd in de reactiebrief van november voldoende te vinden. Als de EC deze aanvullende maatregelen onvoldoende vindt, zullen zij een Met Redenen Omkleed Advies (MROA) sturen waarin zij nogmaals aangeven aan welke artikelen van de Vogelrichtlijn Nederland volgens hen nog niet voldoet. Nederland heeft dan twee tot vier (indien uitstel wordt goedgekeurd) maanden de tijd om te reageren op het MROA. Deze reactie moet namens de lidstaat Nederland verstuurd worden en loopt via de ministerraad. Informatie uitwisseling met de EC over inbreukprocedures zijn vertrouwelijk en mogen daarom niet gedeeld worden. Wel zal LNV alle betrokken stakeholders zo goed mogelijk op de hoogte houden van de ontwikkelingen van de inbreukprocedure en zoveel mogelijk informatie ophalen bij stakeholders die gebruikt kan worden als input voor de reactiebrief aan de EC.

Effectief predatiebeheer door samenwerken

Door Ernst Oosterveld, werkgroep predatiebeheer Aanvalsplan Grutto

De wet legt beperkingen op bij het tegengaan van predatie en predatoren, meer dan sommigen lief is. Het zorgt voor uitdagingen, maar het blijft belangrijk om er op in te zetten. Het helpt bijvoorbeeld om opgaande beplantingen in het open gebied weg te halen, ruigtes en rommelbulten op te ruimen en de toegankelijkheid voor grondpredatoren te verkleinen met hoogwatersloten. En belangrijke predatoren als vos en in beperkte mate steenmarter kunnen worden beheerd in de meeste provincies. Goede benutting van de wettelijke mogelijkheden kan echt verschil maken.

Vorig jaar hielden we een enquête onder agrarische collectieven over verbetermogelijkheden. Daar kwamen onder meer de volgende ideeën uit:

- Investeer in de samenwerking tussen collectief, vrijwilligers, jagers, wildbeheereenheid, provincie, gemeente en terreinbeherende organisatie (TBO) door bijvoorbeeld periodieke evaluatie- en informatieavonden of door direct overleg.
- Maak een whatsappgroep aan met de gebiedscoördinator, jagers, boeren, TBO en weidevogelbeschermers. Dit garandeert korte lijnen in het veld.
- Pak het predatiebeheer intensiever, meer planmatig, professioneler aan. Bijvoorbeeld door het maken van een predatiebeheerplan en het aanstellen van een coördinator predatiebeheer per gebied.
- Verbeter de monitoring van predatie en predatoren. Daarbij is behoefte aan een handleiding voor een uniforme aanpak (wordt momenteel aan gewerkt door de werkgroep).
- Overleg met waterschappen en gemeentes om openheid en rust in weidevogelgebieden voorop te stellen in het groenbeheer en vergunningverlening.

Voor meer informatie of bij vragen over deze ideeën of over de werkgroep predatiebeheer van het Aanvalsplan Grutto, neem contact op met Ernst Oosterveld: e.oosterveld@altwym.nl. Of kijk op de pagina [Actief Predatorenbeheer](#) voor achtergrondinformatie en downloads.

Foto: Ernst Oosterveld, cameraopstelling in veld voor monitoring nestpredatie

Aan de slag met ‘nieuwe’ verdienmodellen Aanvalsplan grutto

Door Anne Jansma, Agreco Advies en Onderzoek

Op woensdag 4 december 2024 kwamen een tachtigtal boeren, bestuurders, gruttoliefhebbers en belanghebbenden bij elkaar in de Eemlandhoeve voor de afsluitende bijeenkomst van het project “Verdienmodellen Aanvalsplan Grutto” gefinancierd door LVVN en de provincies Friesland en Zuid-Holland. Vanuit het project en de discussie tijdens de bijeenkomst kwamen een aantal duidelijke conclusies en aanbevelingen. Agrarische collectieven zien het ontwikkelen en aanbieden van grondinstrumentaria op dit moment als de belangrijkste schakel in het succesvol realiseren van het Aanvalsplan Grutto.

Daarnaast is een verbeterde afstemming en samenhang tussen regelingen en instrumenten, consequent beleid en een langetermijnperspectief essentieel. Het beschikbaar komen van extra 500 miljoen voor agrarisch natuurbeheer biedt mogelijkheden om hier mee aan de slag te gaan, maar het ANLb op zichzelf is onvoldoende om er een robuust verdienmodel voor weidevogelbeheer van te maken.

Binnen het project hebben acht agrarische collectieven, met ondersteuning van de Friese Milieu Federatie, BoerenNatuur en Agreco Advies, een verkenning uitgevoerd naar de geschiktheid van de huidige verdienmodellen en instrumentaria binnen Aanvalsplan Grutto, waaronder CO2-verwaarding, melkpremie, rentekorting en grondinstrumentaria.

Hiervoor heeft elk collectief een gebiedsanalyse uitgevoerd, zijn één of meerdere (potentiële) verdienmodellen doorgerekend en zijn er aanbevelingen gedaan over wat er financieel nodig is in de gebieden voor een succesvolle realisatie van het Aanvalsplan Grutto in de praktijk.

Uit de verkenning van de collectieven blijkt dat de huidige instrumentaria (nog) onvoldoende financieel langetermijnperspectief bieden. Op dit moment zijn er ook geen regelingen of verdienmodellen beschikbaar die exclusief zijn voor Aanvalsplan Grutto of boeren die veel aan weidevogelbeheer doen. De collectieven benadrukken dat deze behoefte er wel is. Uit de bedrijfseconomische doorrekeningen die twee collectieven hebben laten uitvoeren wordt opnieuw bevestigd dat de huidige ANLb vergoedingen bij hoge aandelen zwaar beheer (>25%) niet toereikend zijn. Extra financiële prikkels zoals een mozaïektoeslag of bedrijfstoeslag bij hoge aandelen zwaar beheer zijn noodzakelijk.

Foto: Vogelbescherming - Robert Modderman

De extra 500 miljoen voor agrarisch natuurbeheer biedt mogelijkheden om hier mee aan de slag te gaan. De methodes Valuta voor Veen en Blijvend grasland voor het verwaarden van koolstofvastlegging in de bodem dragen onvoldoende bij aan het verdienvermogen. In veel weidevogelgebieden wordt vanuit het verleden al gewerkt met een hoog waterpeil, waardoor een additionele peilverhoging vanuit Valuta voor Veen veelal te weinig oplevert.

Uit de doorrekeningen blijkt dat de methode Blijvend grasland €30-€100 per hectare oplevert, wat bijdraagt aan het verdienmodel maar door de collectieven als onvoldoende wordt ervaren. Nadeel van de methode Blijvend grasland is dat alleen de toekomstige vastlegging wordt beloond en niet wat er in het verleden al in (oude) graslanden is vastgelegd. Het behoud van deze koolstofvoorraad zou in kansgebieden ook meegenomen moeten worden. Hier ligt nog een uitdaging om de bestaande methodieken aan te passen aan de behoefte.

Het ontwikkelen en aanbieden van grondinstrumentaria zien collectieven op dit moment als de belangrijkste schakel in het succesvol realiseren van het Aanvalsplan Grutto. Dit kan boeren helpen om middelen te generen om in hun bedrijf veel meer weidevogelbeheer te integreren. Daarnaast is een verbeterde afstemming en samenhang tussen regelingen en instrumenten, consequent beleid en een langetermijnperspectief essentieel. Flexibiliteit in wet- en regelgeving is nodig om optimale bedrijfssystemen (bijvoorbeeld potstalsysteem) te ontwikkelen die aansluiten bij weidevogelbeheer. De grutto verdient beter en met meer financiële middelen en gestaffelde beloningen krijgen zowel de boeren als onze nationale vogel een betere kans.

Ondanks dat de huidige verdienmodellen nog onvoldoende perspectief bieden voor een robuust verdienmodel voor de realisatie van Aanvalsplan Grutto, was de stemming tijdens de bijeenkomst positief. Boeren voelen zich over het algemeen gewaardeerd voor hun inzet, maar willen voor hun inspanningen ook beloond worden. Het wordt breed omarmd dat er nu meer aandacht is voor het verdienvermogen.

[Download presentaties bijeenkomst](#)

Actieplan weidevogels Overijssel 2024-2028

Door Obe Brandsma, provincie Overijssel

Lokaal worden successen geboekt, maar de weidevogelstand in Overijssel en Nederland loopt nog steeds terug. Om met succes te broeden en kuikens groot te brengen, hebben weidevogels als grutto en tureluur een rustperiode nodig van april tot minimaal half juni met aanwezigheid van voldoende kruidenrijk grasland en een hoge grondwaterstand en/of plasdras.

Doel van het Actieplan Weidevogels Overijssel (2024-2028) is behoud en waar mogelijk uitbreiding van de weidevogelstand (met name grutto, tureluur, wulp en kievit) door effectieve inzet van extra beheer- en inrichtingsmaatregelen. Daarbij zal met voorrang worden ingezet op realisatie van de kansgebieden: Lierder- en Molenbroek, west-/zuidkant Weerribben-Wieden, polder Mastenbroek en Kamperveen (samen met polder Oosterwolde, Gelderland).

Daarnaast is er een landelijke opgave voor het realiseren van meer leefgebied voor weidevogels. De extra hectares weidevogelbeheer die beschikbaar komen, zullen binnen de bestaande weidevogelleefgebieden worden ingezet om daarmee het beheer te verdichten en de samenhang te versterken. Dit zal voor weidevogels veel meer opleveren dan verdere versnippering van beheer.

In veel weidevogelgebieden is de predatiedruk erg hoog, ook in gebieden met veel zwaar beheer. Dit leidt tot een veel te lage reproductie (vliegvlugge kuikens). Dit vraagt niet alleen om uitbreiding van beheer en kwaliteitsverbetering van weidevogelgebieden, maar ook dat de predatiedruk fors wordt teruggebracht. Daarvoor is het noodzakelijk dat de belangrijkste predatoren (vos, steenmarter, zwarte kraai en verwilderde kat) in de weidevogelleefgebieden kort worden gehouden en preventieve maatregelen worden ingezet om predatie te beperken.

Voor de realisatie van het Aanvalsplan Grutto zijn daarnaast aanvullende instrumenten nodig: langjarige contracten agrarisch natuurbeheer (≥ 12 jaar) en herwaardering van grond met een kwalitatieve verplichting voor weidevogels waarbij ook het beheer langjarig is gedekt. Zonder de beschikbaarheid van deze instrumenten ontstaat geen verdienmodel voor boeren die willen omschakelen naar “weidevogelboer”. Uitvoering van het Actieplan zal alleen slagen bij voldoende financiering vanuit het Rijk (o.a. vanuit landelijk jaarlijkse 500 miljoen voor agrarisch natuurbeheer) en als deelname aan weidevogelbeheer een aantrekkelijk duurzaam perspectief biedt en een plus oplevert voor de boer.

In het actieplan zijn speerpunten van het Aanvalsplan Grutto meegenomen.

Meer weten over het actieplan? Neem dan contact op met Obe Brandsma van provincie Overijssel:

OH.Brandsma@overijssel.nl.

Eénmalige herwaardering van landbouwgrond: sleutel tot groeimodel

Door Guido van Paassen, werkgroep herwaardering Aanvalsplan Grutto

Voor boeren die hun bedrijfsvoering willen afstemmen op weidevogelbeheer, zijn structurele inkomsten én een eerlijke grondprijs essentieel. Naast een passend verdienmodel onderzoekt het Aanvalsplan Grutto daarom de mogelijkheid van éénmalige herwaardering van landbouwgrond. Door de grondwaarde aan te passen aan extensiever gebruik, kunnen boeren een robuustere stap zetten richting optimaal weidevogelbeheer.

In de werkgroep herwaardering, waarin de [zeven weidevogelprovincies](#) samenwerken, worden praktijkcases doorgerekend. Daarbij wordt gekeken wat het effect is van bepaalde voorwaarden, bijvoorbeeld minder bemesting, later maaien en extensieve beweiding, op de grondwaarde. Zo ontstaat inzicht in de inzetbaarheid en kosteneffectiviteit van dit instrument.

Doel is om herwaardering gericht in te zetten in kansgebieden: ter versterking van bestaande ANLb-beheerpakketten én voor uitbreiding naar percelen waar het beheer nu nog onvoldoende op weidevogels is gericht. Tegelijk wordt nagedacht over hoe versnippering wordt voorkomen. Het gaat om gebieden die samen sterk genoeg zijn voor een levensvatbare populatie.

BIJ12 ontwikkelt, op verzoek van het ministerie van LNV en met instemming van de provincies, een modelregeling. Zodra deze is goedgekeurd, kunnen provincies het instrument inzetten voor gronden die duurzaam worden gebruikt voor groenblauwe diensten. De regeling wordt - op zijn vroegst - eind 2025 verwacht.

